

tiklen har mange interessante eksempler på den optagethed af grænser, som tilsyneladende kendetegner dette folk. Desuden viser forfatteren ganske underfundigt, at det tilsyneladende ikke er mængden af alkohol, der alene bestemmer graden af fuldkab, og at alkohol i dette samfund primært betragtes som en substans, der giver sundhed og styrke. Artiklen er særlig læseværdig, fordi den har det strejf af nysgerighed og undren, som virker så befordrende på læseren, og som de øvrige artikler i denne samling desværre mangler. Gunilla Bjeréns artikel om brugen af alkohol i et lille svensk samfund forekommer noget stereotyp og uden egentlig analyse men dog underholdende med sin ironiske tone. Endelig beskriver Adrian Peace barlivet blandt irske fiskere og betydningen af alkohol for deres konstruktion af social identitet.

Samlet byder bogen på en række artikler af meget varierende kvalitet. Man får et godt indtryk af, hvor centralt alkohol er placeret symbolsk og socialt i vinproducerende samfund, men ud over de empiriske detaljer og nogle få interessante analyser får man ikke meget nyt at vide. Derimod bekræftes en række stereotype forestillinger: F.eks. at europæerne nok er de mest fordrukne mennesker i verden, når drukenskab måles i registreret konsumtion, men at de drikker med stil og de har „kultur” (med undtagelse af skandinaverne forstås!). Franskmandene drikker mest og anser ikke alkohol for at være noget samfundsproblem. Svenskerne drikker mindst og anser alkohol for at være et alvorligt samfundsproblem. At en social adskillelse af kønnene kendetegner Middelhavslændene, en adskillelse som også kan aflæses i drikkemønstre, og som har med mænds tilknytning til den offentlige sfære og kvinders tilknytning til den private at gøre. At alkohol styrker det sociale samvær og den fælles identitet i forskellige afgrænsede grupper. Og fra et fagligt synspunkt, at antropologer foretrækker at beskræftige sig med det normale, konstruktive og funktionelle ved at drikke alkohol fremfor det problematiske i modsætning til f.eks. sociologer.

De fleste overordnede konklusioner er således temmelig forudsigelige. Trods den lille kerne af gode og solide artikler synes jeg derfor ikke bogen lever op til EASAs formulerede hensigt med serien om fornyelse af den europæiske antropologi. Jeg ved ikke, hvad den gennemgående stereotypetænkning i bogen

skyldes, men det er påfaldende, at de fleste artikler er resultat af feltarbejde i egen kultur, og at de synes at mangle den undren og nysgerighed, som skaber motivationen for en god og grundig analyse. Over halvdelen af artiklerne er baserede på feltarbejde i egen kultur, heraf er hele tre artikler fra Grækenland og skrevet af græske antropologer. Hvis det hænger sådan sammen, er det særlig ærgerligt netop i en tid, hvor kulturbegrebet er under forandring, og feltarbejde i egen kultur netop kunne styrke nuanceringen af de begreber, som måske skal erstatte det gamle kulturbegreb. Bogens største fortjeneste er, at den retter opmærksomheden mod et stort interessant og relevant forskningsområde, som i vid udstrækning er overset af antropologer, og som inspiration til øget forskning på dette felt vil jeg varmt anbefale den.

Vibeke Steffen
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

LENA GERHOLM & TOMAS GERHOLM: *Doktorshatten: En studie av forskarutbildningen inom sex discipliner vid Stockholms Universitet*. Stockholm: Carlsson Bokförlag 1992. 224 sider, illustreret. ISBN 91-7798-537-0 paperback.

Doktorshatten er resultatet af et treårigt forskningsprojekt under temaet „Forskarutbildningens kultur. En etnografisk studie av den tysta kunskapens roll, beståndsdelar og förvärvande“. Det er blevet til på initiativ af Forsknings- og udviklingsenheden inden for UHÅ (Universitets- og högskoleämbetet), og derfor er den selvfølgelig orienteret mod folk inden for forskningsplanlægningssektoren, der ønsker at vide mere om, hvilke udtalte regler, der (også) styrer livet på de akademiske institutioner. Men når man alligevel gang på gang under læsningen af bogen griber sig i at spekulere over, hvem en eventuelt bredere målgruppe er, så er det, fordi materialet i høj grad præsenteres, som om vi har at gøre med en traditionel monografi, der kan læses som et bidrag til en generel faglig diskussion. Og det kan den kun til en vis grad.

Bogen indledes med et kapitel, hvor kulturbegreber diskuteres, og hvor forfatterens kulturbegreb præciseres. Det kapitel er i øvrigt bemærkelsesværdigt klart. Det gør det muligt

for de uindviede at forstå, hvor forfatterne er på vej hen med deres analyse, og for de indviede at placere dem teoretisk og dermed at forholde sig til deres arbejde.

Derefter følger beskrivelser af de seks discipliner, der analyseres i bogen: Etnologi, filosofi, virksomhedsøkonomi, litteraturvidenskab, psykologi og socialantropologi. Disse beskrivelser er lagt an, så de modsvare kapitlerne „historie” og „omgivelser” i en klassisk monografi. Scenen er sat, kulturanalysens indtogsmarch intoneret, men så bliver det i virkeligheden ikke til forfærdeligt meget mere. De følgende kapitler, der rummer sammenligninger og beskrivelser af forskermiljøerne rundt omkring på fagene, er fulde af gode og tankevækkende iagttagelser, men om det i virkeligheden er en etnografisk analyse af forskeruddannelsens *kultur*, se det er sværere at afgøre. Og det har måske først og fremmest at gøre med afgrænsningen af studieområdet.

Inden for de senere år har nogle af de væsentligste diskussioner inden for etnografien handlet om dragningen af kulturgrænser. Og det er efterhånden almindeligt accepteret, at den slags grænser altid er hypotetiske, og at de først og fremmest tjener det formål at afgrænse et udsnit af virkeligheden, som så kan gøres til genstand for samtale, analyse eller diskussion. Det er præcis Gerholm & Gerholms udgangspunkt for studiet af forskeruddannelsens kultur. At det ikke er en naturligt afgrænset enhed, men at det også er en del af en bredere universitetskultur, som igen er del af det svenske samfunds kultur o.s.v. Fra et fagligt synspunkt kunne det have været rart, om dette udgangspunkt havde fået lov til at slå igennem i analysen. Ikke mindst fordi det i denne sammenhæng ville have været ganske oplagt. Der er i hvert fald det særlige ved *Akademia*, at befolkningen kun lever der på deltid. Det kunne have været interessant, og sikkert frugtbart for diskussionen af den ikke-ekspliciterede viden, der fordres i forskellige faglige miljøer, om man bare engang imellem havde overskredet analyseenhedens grænser. Det eneste, der er i den retning, er nogle generelle overvejelser over, at det er lettere for en psykolog end for en antropolog, en litteraturforsker eller en etnolog at lægge sit arbejde bag sig og gå ud i verden som privatperson. På denne måde falder bogen i virkeligheden i to afdelinger. En første del, der tydeligt demonstrerer, at forfatterne har begge ben plantet i moderne teoridannelse, og

en anden del, der i virkeligheden er en traditionel analyse ud fra devisen om, at verden er fuld af selvstændige og afgrænsede kulturer, som det giver mening at analysere som sådan.

Bogen havde været et mere bemærkelsesværdigt bidrag til den antropologisk/etnologiske forskning, hvis Gerholm & Gerholm havde fastholdt det teoretiske udgangspunkt i analysen.

Disse indvendinger bør ikke afholde et eneste menneske inden for forsknings- og undervisningsplanlægningssektoren fra at læse bogen og forholde sig til den. Det kan de kun blive klogere af. Dog savner man i denne forbindelse belysning af et enkelt tema. Det er ikke nogen hemmelighed, hverken i Danmark eller i Sverige, at forskning et langt stykke henad vejen er en konkurrence om penge. Ikke bare for de individuelle forskere, men også for institutionerne. For at få del i forskningsmidlerne må man både som individ og som institution kunne argumentere for sin relevans og sin nødvendighed. De tider er for længst forbi – i hvert fald i Danmark – hvor tørst efter kundskab eller bare almindelig nysgerrighed var et argument for at forske i noget som helst. Det kunne have været interessant med en mere dybtgående analyse af, hvordan fagene profilerer sig selv strategisk i forhold til de bevillende myndigheder, og hvilken betydning dette har for den konkrete forskning, der udføres. Emnet er selvfølgelig potentielt sprængfarlig, specielt når man betænker, at undersøgelsen er udført af to forskere, der selv er afhængige af en fremtid i forskningsmiljøet. Men det ville have været relevant at belyse det.

Lisanne Wilken,
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

ROGER GOODMAN: *Japan's 'International Youth': The Emergence of a New Class of Schoolchildren.* Oxford University Press 1993. Clarendon Paperbacks. 283 sider, pris £12.95. ISBN 0-19-827897-7 paperback.

Børn og unge, som p.g.a. forældrenes udstationering har opholdt sig i udlandet, er som regel blevet beriget med færdigheder i fremmede sprog og indsigt i andre samfundsforhold, som senere i livet kan komme dem til gode. I Japan betragter man disse „internationale unge” som de potentielle frontkæmpere, der dels skal